

פרשת שלח לך- תיירים או גוי אחד בארץ?

ספר מגיד מישרים פרשת שלח לך

אור ליום שבת כ"ג לסיון ה' עמך וגו' והנה בפרשתא דא איכא למידק

1. אמאי איכתיב שלח לך אנשים דמחזי כתפקידתא דקב"ה הוא ולא אתערותא דישראל ואילו במשנה תורה כתיב ותקרבון אלי כלכם וגו'.
2. ותו אמאי הוה צריך לאללא ארעא כגוונא דסדר להו משה רבינו ע"ה השמנה היא אם רזה וגו' דמשמע דאי לא הות שמנה ולא טובה לא הוו סלקין לה.
3. ותו דהוה מחזי דעייל משה רבינו ע"ה טעותא בלבהון דלא להמנו לקב"ה דאבטח להו אעלה אתכ' מעוני מצרים אל ארץ טובה וגו' ואיהו אמר להו השמנה היא אם רזה.
4. ותו איכא למידק אמאי איענשו מאלליה דהא בשבחה דארץ ישראל אשתעו דאמרו וגם זבת חלב ודבש היא וגו' ומאי דאמרו עז העם והערים בצורות וגו'. הא טפי מהכי אמר משה לישראל במשנ' תורה. וא"ת משום ביש דאפיקו דהיינו מאי דאמור ארץ אוכלת יושביה היא קשה דאם כן מאי הוי דאמר כלב עלה נעלה וירשנו אותה הא מרגלים לא אכחשו האי ומחזי טענת כלב עם טענתיהו כעין טענו חייטים והודה לו בשעורים:

...ומשום דידיע דודאי היא שמנה וטוב' ויש בה עץ ורמז רמיז לון דיספרון בשבחה כי היכי דיכספון ישראל למיעל לה וע"י כך יזכון ואינון אתו ואמרו ודאי לא אדכר משה אלא מילי דידיע דאיהי משבחה להון אבל מילי גנאי דבה לא אדכר יתהון לנא.

רמב"ן במדבר פרק יג פסוק ב (פרשת שלח)

ויש כאן לשאול, אם כן משה עצמו חטא בענין, שנאמר ויטיב בעיני הדבר (דברים א כג). ולמה אמר להם בענין הארץ "הטובה היא אם רעה" (פסוק יט) אחר שנאמר לו מתחלה שהיא טובה ורחבה. ועוד מה עשו המרגלים, כי משה אמר להם (פסוק יח) וראיתם את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב, ואמר להם בערים (פסוק יט) הבמחנים אם במבצרים, ועל כל פנים היו צריכין להשיבו על מה שצוה אותם. ומה פשעם ומה חטאתם כשאמרו לו (פסוק כח) אפס כי עז העם והערים בצורות גדולות, וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם:

ואל תחשוב כי היה פשעם באמרם "ארץ אוכלת יושביה" (פסוק לב) בלבד, כי טרם שיאמרו להם כן היה מריבת כלב עמהם. וכן כתוב (דברים א כח) אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו וגו', ובכאן כתיב (להלן יד ג) לנפול בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז. והנה משה רבינו אמר לבניהם כדברים האלה, והפליג להם בחוזק העם ובמבצר עריהם וכח הענקים יתר מאד ממה שאמרו המרגלים לאבותם, כדכתיב (דברים ט א ב) שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן לבא לרשת גוים גדולים ועצומים ממך ערים גדולות ובצורות בשמים עם גדול ורם בני ענקים אשר אתה ידעת ואתה שמעת מי יתיצב לפני בני ענק, ואם היה פשע המרגלים וחטאתם בזה למה יניא את לב בניהם כהניא המרגלים את לב אבותם? ועוד מה טעם למשה רבינו בשליחות הזאת, אם הארץ טובה והעם רפה הרי טוב, ואם רעה או שהעם חזק, סבור הוא שיחזירם למצרים?

אבל ישוב הענין בזה, כי ישראל אמרו כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה ששולחים לפניהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים ובשובם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפניהם הדרכים, כענין שנאמר (שופטים א כד) הראנו נא את מבוא העיר, ושיתנו להם עצה באיזו עיר ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש את הארץ, וכך אמרו בפירוש (דברים א כב) וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים וגו', כלומר הערים אשר נבא אליהן תחילה ומשם נבא בכל הארץ. וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות, וכן עשה עוד משה עצמו שנאמר (להלן כא לב) וישלח משה לרגל את יעזר, וכן ביהושע בן נון (יהושע ב א) שנים אנשים מרגלים, ועל כן היה טוב בעיני משה. כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס, אבל יצוה בנלחמים להחליץ ולהשמר ולארוב, כאשר בא הכתוב במלחמת העי (שם ח ב) שהיתה על פי השם ובמקומות רבים. אז נמלך משה בשכינה, ונתן לו השם רשות ואמר לו שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען, וידעוה ויגידו לכם ועל פיהם תתיעצו בענין הכבוש...

ויתכן כי משה בעבור שידע כי היא שמנה וטובה כמו שנאמר לו (שמות ג ח) אל ארץ טובה ורחבה וגו', בעבור כן אמר להם שיתנו לב לדעת כן, כדי שיגידו לעם וישמחו ויחליפו כח לעלות שם בשמחה, ולכך אמר להם והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (פסוק כ), כדי שיראו בעיניהם בשבח הארץ.

במדבר פרק יג טז-יז

(טז) אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע:
(יז) וישלח אתם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אליהם עליו זה בנגב ועליתם את ההר:

במדבר פרק טו לז-מא

(לז) ויאמר ה' אל משה לאמר:

(לח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תקלת:

(לט) והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם:

(מ) למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלהיכם:

(מא) אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני ה' אלהיכם:

אורות ארץ ישראל א

ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, קנן חיצוני לאמה, רק בתור אמצעי למטרה של ההתאגדות הפללית והחזקת קיומה הקמרי או אפלו הרוחני. ארץ ישראל היא חטיבה עצמונית קשורה בקשר חיים עם האמה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה.

ומתוך כך אי אפשר לעמד על התכן של סגולת קדשת ארץ ישראל, ולהוציא לפעל את עמק חבתה, בשום השקלה רציונלית אנושית כי אם ברוח ד' אשר על האמה בכללה, בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנושמת ישראל, שהיא ששולחת את קויה בצבעים טבעיים בכל הארחות של ההרגשה הבריאה, ומזרחת היא את זריחתה העליונה על פי אותה המדה של רוח הקדשה העליונה, הממלאת חיים ונעם עליון את לבב קדושי הרעיון ועמוקי המחשבה הישראלית.

המחשבה על דבר ארץ ישראל, שהיא רק ערך חיצוני כדי העמדת אגדת האמה, אפלו כשהיא באה כדי לבצר על ידה את הרעיון היהודי בגולה, כדי לשמור את צביונו ולאמץ את האמונה והיראה והחזוק של המצות המעשיות בצורה הגונה, אין לה הפרי הראוי לקיום, כי היסוד הזה הוא רעוע בערך איתן הקדש של ארץ ישראל.

האמוץ האמתי של רעיון היהדות בגולה בא יבא רק מצד עמק שקועו בארץ ישראל, ומתקנות ארץ ישראל יקבל תמיד את כל תכונותיו העצמיות. צפית ישועה היא כח המעמיד של היהדות הגלותית, והיהדות של ארץ ישראל היא הישועה עצמה.

זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת אמור דף צג עמוד ב

ישראל אחד מנא לן דכתיב (שמואל ב ז) גוי אחד בארץ, ודאי בארץ הם גוי אחד עמה אקרון אחד ולא אינון בלחודיהו דהא ומי כעמך ישראל גוי אחד סגי ליה אבל לא אקרון אחד אלא בארץ בזווגא דהאי ארץ כגוונא דלעילא ובגין כך כלא קשיר דא בדא.